

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de nefret suçlarının yaygınlaşmasının toplumsal, hukuki ve kurumsal nedenlerinin araştırılması, bu suçların önlenmesine yönelik mevcut yasal düzenlemelerin etkinliğinin değerlendirilmesi, mağdurların adalet arayışı ve hukuki güvencelerden yararlanma düzeyinin incelenmesi, nefret suçlarına ilişkin veri eksikliğinin giderilmesi için şeffaf bir istatistik sisteminin oluşturulması ve uluslararası insan hakları normlarıyla uyumlu, kapsayıcı bir nefret suçları politikasının geliştirilmesine yönelik çözüm önerilerinin belirlenmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Serhat Eren
Diyarbakır Milletvekili

GEREKÇE

Nefret suçları, birey ya da gruplara etnik köken, din, inanç, inançsızlık, dil, cinsiyet, cinsel yönelim, engellilik durumu veya siyasi görüş gibi kimlik unsurlarına dayanarak yöneltilen, toplumsal barışı ve bireysel güvenliği tehdit eden eylemlerdir. Türkiye’de nefret suçları, son yıllarda artan bir ivmeyle ciddi bir insan hakları sorunu haline gelmiştir. Norveç Helsinki Komitesi ve İnanç Özgürlüğü Girişimi tarafından hazırlanan “Türkiye’de Din, İnanç veya İnançsızlık Temelli Nefret Suçları Raporu 2023” verilerine göre, 2023 yılında din, inanç veya inançsızlık temelli 47 nefret suçu veya olayı belgelenmiştir. Bu olaylarda hedef alınan gruplar sırasıyla Hristiyanlar (22), Yahudiler (14), Aleviler (7), Müslümanlar (4), Ezidiler (2) ve ateistler (1) olmuştur. Ancak rapor, bu rakamların gerçek tabloyu yansıtmadığını, zira nefret suçlarının mağdurlar tarafından yeterince bildirilmediğini ve resmi makamlarca sistematik bir şekilde kayıt altına alınmadığını vurgulamaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 14. maddesi ve Ek 12 No’lu Protokolü, ayrımcılığın önlenmesine yönelik bağlayıcı bir çerçeve sunarken, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları, devletlerin nefret suçu niteliği taşıyan olaylarda önyargı saikini soruşturma yükümlülüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi uluslararası mekanizmalar da nefret suçlarının etkili bir şekilde önlenmesini ve cezalandırılmasını talep etmektedir. Ancak Türkiye’de bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinde ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) 122. maddesi, “nefret ve ayrımcılık” başlığı altında sınırlı bir düzenleme sunmakta; fakat bu madde, nefret suçlarını açıkça tanımlamaktan uzak olup, “nefret saiki”nin ispat zorluğu nedeniyle pratikte etkisiz kalmaktadır. Ayrıca nefret suçlarıyla ilişkili olarak TCK 122’nin cinsel yönelim ve etnik köken gibi kimlik unsurlarını kapsamamakta ve Anayasa’nın eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

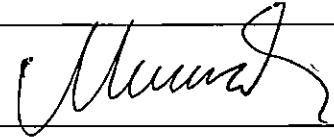
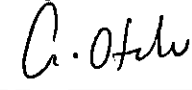
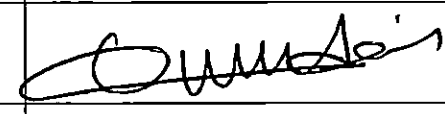
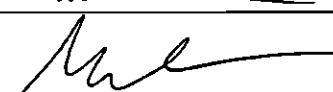
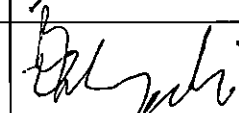
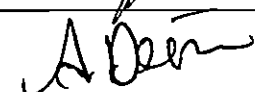
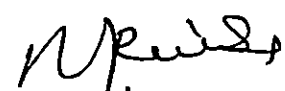
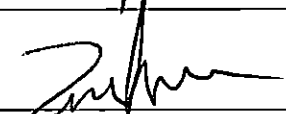
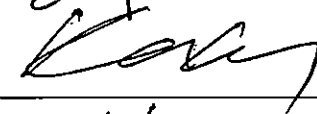
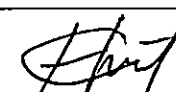
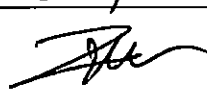
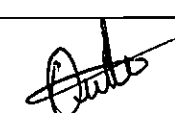
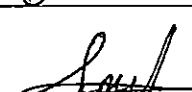
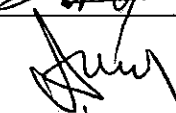
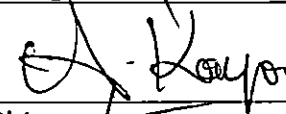
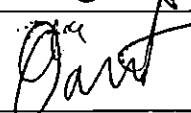
2023 verileri, nefret suçlarının çeşitliliğini ve yaygınlığını açıkça ortaya koymaktadır. Örneğin, İstanbul’da Aya Yorgi Kilisesi’nin bahçe duvarına “Tek yol islam” yazılması, Alevilerin inanç yerlerinden Şahkulu Dergâhı Pendik Şubesi’ne silahlı saldırı, yine Alevilerin evlerinin kapılarına yazılan işaretler, Üsküdar Amerikan Lisesi ve Hisar Okulları’nda Yahudi öğrencilere yönelik Nazi sembolleriyle taciz, Mardin Nusaybin’de Süryani muhtar ve köylülere taşlı sopalı saldırı gibi olaylar, bu suçların bireylerin ötesinde toplulukları hedef aldığını göstermektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda özellikle 2023 yılından itibaren Protestanlara ve Yahudilere yönelik nefret suçlarında artış olduğu, Protestanların medyada “misyonerlik tehdidi” olarak hedef gösterildiği ve Yahudilere yönelik olayların 7 Ekim 2023’ten sonra İsrail-Gazze çatışmalarıyla bağlantılı olarak yoğunlaştığı belirtilmektedir. Ayrıca, okullarda antisemit sembollerin kullanılması, genç nesillerde ayrımcılık karşıtı bilincin geliştirilmesi gerektiğini ve eğitim sisteminde kapsayıcılığa duyulan ihtiyacı bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Türkiye’de nefret suçlarıyla mücadelede temel sorunlardan biri veri eksikliğidir. Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı, nefret suçlarına dair şeffaf ve önyargı saikine göre ayrıştırılmış istatistikler sunmamakta; bu da sorunun boyutlarının analizini ve etkili politikalar geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Nefret suçlarına ilişkin çalışmalar, kamu kurumlarının veri

toplama sistemlerinde iyileştirme çalışmalarının başladığını ancak bu çalışmaların niteliği ve etkisine dair kamuoyuyla yeterli bilgi paylaşılmadığını açıkça göstermektedir. Mağdurların bildirim yapmaktan kaçınmasının nedenleri ise ihbarların ciddiye alınmayacağı endişesi, kolluk kuvvetlerine duyulan güvensizlik ve dışlanma korkusu olarak sıralanmaktadır. 2023'te tespit edilen olayların çoğunda, nefret saikinin adli süreçlerde yeterince irdelenmediği ve cezasızlığın devam ettiği görülmektedir.

Sorunun çözümü için acil ve çok yönlü adımlar atılması gerekmektedir. Nefret suçlarına yönelik çalışmalar yürüten kurum ve yapıların önerileri doğrultusunda, nefret suçlarıyla mücadelede kapsamlı bir yaklaşım benimsenmelidir. Bu çerçevede, Türk Ceza Kanunu'nda nefret suçları açıkça tanımlanmalı, önyargı saiki ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmeli ve caydırıcı cezalar öngörülmelidir. Kolluk kuvvetleri ve yargı mensupları, nefret suçlarının tespiti ve soruşturulması konusunda düzenli eğitim almalı; önyargı saikine göre ayrıştırılmış bir veri tabanı oluşturulmalıdır. Mağdurların adalete erişimini sağlamak için hukuki ve psikolojik destek mekanizmaları kurulmalı ve bu mekanizmaların erişilebilirliği güvence altına alınmalıdır. İbadet yerleri ve toplumsal mekanlar etkin bir şekilde korunmalı, sivil toplumla iş birliği güçlendirilerek nefret suçlarına karşı farkındalık kampanyaları ve çok paydaşlı çalışmalar teşvik edilmelidir.

Sonuç olarak, Türkiye'de nefret suçlarının artışı ve cezasız kalması, bu durumun önyargı temelli suçları teşvik ettiği gerçeğiyle birlikte, toplumsal barışı ve demokratik değerleri tehdit eden ciddi bir tehlikedir. Bu suçların özellikle din, inanç veya inançsızlık temelli önyargılarla bağlantılı olduğu ve mevcut hukuki çerçevenin yetersizliği, sorunun çözümü için acil bir müdahaleyi gerektirmektedir. Bu nedenle, Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bir araştırma komisyonu kurularak, nefret suçlarının tüm boyutlarıyla incelenmesi, hukuki ve kurumsal eksikliklerin giderilmesi, mağdur haklarının güçlendirilmesi ve uluslararası standartlara uygun bir nefret suçları politikasının oluşturulması zaruridir.

1	MERAL DANIŞ BEŞTAŞ	ERZURUM	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKİ	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	MEHMET RÜŞTÜ TIRYAKİ	BATMAN	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	IĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	